

مبلان شهری؛ نوازش روح شهروندان

نیمکت‌های چوبی رنگ و رو رفته، تابلوها و علائم راهنمایی که در جای مناسب‌شان نصب نشده‌اند، دکه‌ها و کیوسک‌های مطبوعاتی کهنه و بی‌روح، باجه‌های تلفن همگانی که از فراوانی شماره تلفن جای خالی رویشان پیدا نمی‌شود...

جام جم آنلاین: نیمکت‌های چوبی رنگ و رو رفته، تابلوها و علائم راهنمایی که در جای مناسب‌شان نصب نشده‌اند، دکه‌ها و کیوسک‌های مطبوعاتی کهنه و بی‌روح، باجه‌های تلفن همگانی که از فراوانی شماره تلفن جای خالی رویشان پیدا نمی‌شود، یادگاری نوشته‌ها بر بدنه ایستگاه‌های اتوبوس، انبوهی از برچسب‌ها و برگه‌های تبلیغاتی رنگارنگ چسبانده شده بر در و دیوار شهر و... اینها تصاویر غالب شهرهای ماست.

اما برای ساماندهی این وضع چه باید کرد؟ آیا دوباره می‌توانیم شهرهایمان را از نو بنا کنیم؟ به نظر شما یک شهر ایده‌آل چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد تا شما در آن احساس آرامش و راحتی کنید و نسبت به آن شهر تعلق خاطر داشته و خود را نسبت به حفظ نظم و زیبایی آن شهر مسوول بدانید؟ آیا تا به حال کیفیت امکانات و تجهیزات عمومی در شهر مانند تلفن عمومی، ایستگاه‌های اتوبوس، سطل‌های زباله و نیمکت‌ها توجه شما را به خود جلب کرده است؟

بود و نبود این تجهیزات و کیفیت و کمیت مطلوب یا نامطلوب آنها خواه ناخواه بر روح و روان ما، بر نظم اجتماعی و زیبایی شهرمان و بر ایجاد نشاط و انگیزه یا خمودگی و بی‌حوصلگی ما تاثیر می‌گذارند؛ تاثیری ناخودآگاه، اما عمیق و ماندگار. در فضای میان ساختمان‌ها و بناها، عناصر مکملی نیاز است تا زندگی شهری را سامان بخشد، تجهیزاتی که مانند اثاثیه یک خانه، امکان زندگی را در فضای محصور میان سنگ، بتن و شیشه فراهم آورد. این اجزا جریان حرکت، سکون، تفریح و تحرک و فعالیت را در شهر تنظیم می‌کنند و به آن روح می‌بخشد.

فضاسازی، محوطه‌سازی، کف‌سازی، پیاده‌راه‌سازی، نقاشی دیواری، مرمت، نورپردازی، پاکسازی جداره‌های شهری و نماسازی، احیای بافت‌های باارزش تاریخی، فرهنگی، معماری و کاربردهای شهری، آرام‌سازی و... از یک سو و نصب ملزومات و اثاثیه شهری در سطح شهر از ایستگاه‌های اتوبوس و تاکسی گرفته تا نیمکت‌های داخل پارک‌ها و در سطح پیاده‌راه‌ها، سرویس‌های بهداشتی، تابلوها و بیلборدهای تبلیغاتی، مخازن زباله و پل‌های عابر پیاده از سوی دیگر مفهوم وسیعی از مبلان شهری را در بر می‌گیرد.

آرامش بصری شهروندان

زندگی شهری برخلاف زندگی ساده روستایی در بسیاری موارد از زیبایی‌های طبیعی تهی است. فضاهای شهری به خودی خود دارای زیبایی بصری نیستند و این در حالی است که انسان نیاز مبرمی به وجود نظم و زیبایی در محیط زندگی خود دارد. شهر را می‌توان موجود زنده و پویا تصور کرد که دارای روح و جسم است و مبلان شهری مناسب می‌تواند روح این شهر را تزئین و آرامش بصری به شهروندان القا کند.

کارشناسان شهری اعتقاد دارند اگر معیارهای لازم در طراحی شهری رعایت نشده باشد، شهروندان فقط فعالیت‌های ضروری خود را انجام می‌دهند، در حالی که در فضای مطلوب شهری با مبلان متناسب شهری، شهروندان علاوه بر این که به فعالیت‌های ضروری می‌پردازند به حضور در محیط کوچه و خیابان نیز تمایل زیادی نشان می‌دهند و چه‌بسا که پیاده‌روی را به عبوری سریع با اتومبیل ترجیح دهند.

نیمکت؛ ابتدایی‌ترین مبلان

نیمکت‌ها ملموس‌ترین قسمت از مبلان شهری از دیدگاه شهروندان یک شهر یا کشور است که در تمام قسمت‌های عمومی کاربرد دارد.

نیمکت‌ها در یک شهر محل تمرکز بسیاری از فعالیت‌هاست. مکانی است برای میانسالان و افراد سالمند تا درد‌های خود را در برابر آفتاب زمستانی یا زیر سایه تابستانی درختان با هم‌سن و سال‌هایشان رد و بدل کنند.

نکته: توجه به پیاده‌راه‌سازی در راستای اولویت دادن به آسایش شهروندان هنگام تردد در شهر، به‌عنوان یکی از اصول مبلان شهری در دستورکار قرار دارد

بهترین جاست برای دانش‌آموز و دانشجوی اهل مطالعه، موضع استراتژیکی برای مادران است تا ضمن این که فرزند خود را زیر نظر

دارند، با دوست جدیدشان صحبت کنند و شاید استراحتگاهی باشد برای پاهای خسته فروشنده‌های دوره‌گرد. هرچند نیمکت‌ها ابتدایی‌ترین نماد مبلمان شهری به شمار می‌آیند، اما نگاهی گذرا در سطح شهر بیانگر این است که هنوز نیمکت‌ها نتوانسته‌اند جایگاه و اهمیت خود را به عنوان یکی از امکانات ضروری به منظور تامین آسایش و آرامش شهروندان در فضای شهری ایفا کنند و رفع این کمبود و جانمایی مناسب برای نصب نیمکت‌هایی در طول مسیر پیاده‌راه‌های شهری درخواستی است که همواره از سوی شهروندان مطرح می‌شود. اما این فقط شهروندان نیستند که معتقدند باید بیشتر از اینها به موضوع زیبایی منظر شهری و طراحی مبلمان شهری چشم‌نواز توجه شود. مدیرعامل سازمان زیباسازی شهر تهران که سازمان زیرمجموعه‌اش متولی زیبایی سیما و منظر شهری است که البته مبلمان شهری را هم در بر می‌گیرد صادقانه این را می‌گوید که متأسفانه نگاه مبلمان شهری در اکثر شهرهای ما نسبتاً زمخت و خشن است و آن دید آرامبخشی که شهروندان انتظارش را دارند، دیده نمی‌شود و این نگرشی است که در سالیان گذشته بوده و باید برای اصلاح در دستور کار قرار گیرد.

ایستگاه‌های اتوبوس و تاکسی

استفاده از اتوبوس مختص به قشر و گروه خاصی نیست و هرروزه میلیون‌ها نفر از اتوبوس و تاکسی برای جابه‌جایی در سطح شهر استفاده می‌کنند، برای همین، طراحی و ساخت ایستگاه اتوبوس در داخل شهر و همچنین سهولت دسترسی به ایستگاه نیاز به رعایت استانداردهایی است و ایستگاه‌ها باید از امکاناتی برخوردار باشند که نه تنها راحتی شهروندان را در پی داشته باشد، بلکه توانایی جذب شهروندان برای استفاده از وسایل نقلیه عمومی را میسر سازند.

ایستگاه‌های اتوبوس جزئی از مبلمان شهری به حساب می‌آیند و بدون شك نقش موثری در سیمای شهری ایفا می‌کنند. نکته‌ای که باید در طراحی و ساخت ایستگاه مدنظر قرار گرفته شود، استفاده از مواد مناسب جهت ساخت ایستگاه است. از دید کارشناسان زیبایی منظر شهری یک ایستگاه مناسب، ایستگاهی است که به مراقبت و نگهداری کمتری احتیاج دارد، اما از دید شهروندان یک ایستگاه خوب محیط دید بالایی دارد و امکان سوار شدن راحت به اتوبوس را فراهم می‌کند.

ضرورت استانداردسازی

مدیرعامل سازمان زیباسازی شهر تهران به عنوان متولی اصلی این مقوله در گفت‌وگو با «جامجم»، دامنه مبلمان شهری را بسیار وسیع می‌داند که از ابتدایی‌ترین امکانات و وسایل زندگی شهری از صندلی و نیمکت، سطل زباله، چراغ‌های راهنمایی و بیلبردهای تبلیغاتی تا طراحی و ساخت ایستگاه‌های اتوبوس و تاکسی و حتی رنگ وسایل نقلیه عمومی و در یک کلام چیدمان این امکانات در سطح شهر را در بر می‌گیرد.

محمدجواد شوشتری از تدوین دستورالعمل‌های مبلمان شهری با همکاری استادان دانشگاه و ابلاغ آن برای اجرا به شهرداری‌های مناطق 22 گانه تهران خبر داده و می‌گوید: توجه به مقوله مبلمان شهری به دو موضوع نگاه مدیریت شهری به این موضوع و بودجه‌ای که برای اجرای آن در نظر می‌گیرد بستگی دارد.

مبلمان شهری در اولویت

مدیرعامل سازمان زیباسازی شهرداری تهران به این واقعیت اشاره می‌کند که با نگاهی موشکافانه به شهر می‌بینیم که از سالیان گذشته تفرجگاه‌های شهری ما کم است، نگاه به عابر پیاده ضعیف است و آنقدر که به حل مشکلات ترافیک و احداث تونل‌های شهری توجه شده از مقوله مبلمان شهری غفلت شده است، اما خوشبختانه طی دو سه سال اخیر مدیریت شهری تهران در کنار اجرای پروژه‌های شهری توجه به مقوله مبلمان شهری را هم به طور جدی در دستور کار قرار داده است. به گفته شوشتری، توجه به مقوله پیاده راه‌سازی یکی از مهم‌ترین پروژه‌های شهری در راستای اولویت دادن به تامین آسایش و فضای مناسب برای تردد عابران پیاده است که در کنار این موضوع قرار است مبلمان شهری در پیاده‌راه‌ها هم به طور جدی دنبال شود.

امروزه مبلمان شهری یکی از اصلی‌ترین ابزارهای ارتباط شهر با شهروندان است. نیمکت تنها تخته‌ای برای نشستن، سطل زباله تنها مخزنی برای انداختن پاکت آرمیوه و چراغ‌ها ابزاری تنها برای روشنایی نیستند.

امروزه مبلمان شهری اصلی‌ترین مفصل ارتباطی شهروند با شهر است؛ ابزاری است که علاوه بر رفع نیاز، خاطره می‌سازد و احساس رضایت ایجاد می‌کند. نیازسنجی، انتخاب و چیدمان مبلمان شهری، علمی خاص است که استانداردهای مخصوص خود را دارد، ضرورتی در زندگی امروز که مسوولان شهری نباید از آن غافل شوند.

پوران محمدی / گروه جامعه